

NÂNG CAO VĂN HÓA NGHỀ NGHIỆP CHO HỌC SINH, SINH VIÊN KHOA ĐIỆN – ĐIỆN TỬ

Trần Thị Lệ - Tổ Kỹ thuật cơ sở điện

“ Sự phát triển nền tảng văn hóa nghề nghiệp bền vững, là nhân tố đẩy mạnh đào tạo nghề theo nhu cầu phát triển của xã hội ... Với ba mươi hai năm trong nghề , trong đó hai mươi chín năm giảng dạy tại Trường CDKT Lý Tự Trọng, ngoài rèn luyện về kỹ năng nghề; không khỏi băn khoăn về văn hóa nghề nghiệp của Học sinh, Sinh viên. Bài viết dưới đây không phân tích về văn hóa nghề nghiệp mà chỉ có đôi dòng tản mạn về văn hóa nghề nghiệp, để cùng tư duy việc nâng cao nhận thức và hành vi của Học sinh, Sinh viên Khoa Điện- Điện tử về văn hóa nghề nghiệp”

Trước hết, chúng ta bắt đầu từ khái niệm văn hóa. Theo hai nhà nhân chủng học người Mỹ, A.L. Kroeber và A.C. Kluckhohn, đã diễn giải về khái niệm văn hóa như sau: “Ở trên đời này không có gì là phiêu diêu, mơ hồ lung hơn là khái niệm văn hóa. Người ta không thể phân tích văn hóa vì thành phần của nó vô cùng tận... Người ta không thể mô tả văn hóa vì nó muôn mặt, muốn cô đọng văn hóa thành lời lẽ thì cũng giống như tay không bắt không khí: ta sẽ thấy không khí ở khắp nơi mà riêng trong tay chẳng nắm được gì” [5]. Điều khiến các nhà nghiên cứu về văn hóa có thể thống nhất được với nhau chính là ở quan điểm chung, cho rằng văn hóa là cái do con người sáng tạo ra, là nhân hóa. Không có bàn tay và khối óc của con người không thể có văn hóa.

Con người và văn hóa là gốc, chi phối tất cả đời sống xã hội. Mọi hoạt động đều do con người tiến hành; mọi hoạt động đều mang bản chất văn hóa; hoạt động kinh tế, chính trị lớn mạnh, tiền và quyền có thể làm phát triển rực rỡ nền văn hóa, nhưng cũng có thể hủy hoại, làm biến dạng, suy đồi nền văn hóa... Quyền và tiền xét đến cùng cũng chỉ là phương tiện; trong khi đó nhân tố quyết định vẫn chính là con người, là gốc văn hóa của con người [6]

Văn hóa nghề nghiệp là một bộ phận của văn hóa, được biểu hiện qua các hành vi, thái độ ứng xử theo xu hướng nghề nghiệp, được biểu hiện qua cử chỉ, tác phong, đạo đức nghề nghiệp, tinh thần trách nhiệm trong công việc, sự trung thực trong hoạt động nghề nghiệp... Mỗi nghề nghiệp sinh ra, tồn tại, “bị khai tử” hay phát triển đều xuất phát từ nhu cầu của xã hội, không phân biệt nghề nào “cao quý” hơn nghề nào. Mỗi nghề đều có sứ mạng, chức năng, nhiệm vụ, yêu cầu đạo đức và giá trị nghề nghiệp của nghề đó. Hoạt động nghề nghiệp của con người là một hoạt động văn hóa, có ý nghĩa văn hóa.

Tiêu chí của văn hóa nghề nghiệp bao gồm 6 tiêu chí: Kiến thức về chuyên môn nghiệp vụ; Tay nghề và năng lực nghề nghiệp; Đạo đức nghề nghiệp; Tác phong chuyên nghiệp; Tinh thần trách nhiệm; Thái độ, kỹ năng giao tiếp và ứng xử [4]

Có nền tảng về văn hóa nghề nghiệp sẽ hình thành thói quen nghề nghiệp, đạo đức nghề nghiệp tốt. Văn hóa nghề nghiệp có sự tác động rất lớn đến người học nghề, người lao động, người quản lý điều hành công việc... tác động đến cả vấn đề về kinh tế, xã hội... Sự phát triển nền tảng văn hóa nghề nghiệp bền vững, là nhân tố đẩy mạnh đào tạo nghề theo nhu cầu phát triển của xã hội. Văn hóa nghề nghiệp có sự tác động rất lớn đến sự thành công của người học nghề. Thực tế, nhiều người đã đồng nhất văn hóa nghề nghiệp là chỉ với đạo đức nghề nghiệp. Điều này không sai nhưng chưa đủ. Văn hóa nghề nghiệp biểu hiện trước hết ở tính hiệu quả của hoạt động nghề. Văn hóa nghề nghiệp là việc nhận thức và xử lý những vấn đề nghề nghiệp như thế nào cho có văn hóa mà vẫn có thể đạt được hiệu quả công việc cao nhất

Mỗi một người đều cần thiết được giáo dục, hình thành con người văn hóa, nhân cách văn hóa và lớn lên cần thiết được rèn luyện văn hóa nghề nghiệp. Bước đầu là “hướng nghiệp” khi đang thời gian học tại các trường Phổ thông và được “ hướng nghề” ở các Cơ sở, các Trường Dạy nghề.... Trong nhiều năm qua các Trường Dạy nghề còn trăn trở với việc nâng cấp thiết bị, nâng cao chương trình đào tạo nên chưa chú trọng đến khía cạnh đào tạo và rèn luyện văn hóa nghề nghiệp cho Học sinh, Sinh viên. Từ khi có Luật Dạy Nghề của Tổng cục Dạy nghề ra đời, nhiều cơ sở đào tạo đã bắt đầu quan tâm đến việc đào tạo văn hóa nghề nghiệp nhưng tùy thuộc nhận thức của từng trường mà chưa đi vào hệ thống

Vậy Khoa Điện – Điện tử chúng ta cần làm thế nào để đẩy mạnh giáo dục văn hóa nghề nghiệp cho Học sinh, Sinh viên :

Cần thiết có kế hoạch cụ thể về đẩy mạnh giáo dục văn hóa nghề nghiệp, đưa vào chương trình hành động của hằng tháng, học kỳ, năm học của Khoa

Những buổi họp thường kỳ hằng tháng của Khoa nên chăng, dành thời gian đàm đạo thêm về công tác hướng nghiệp và giáo dục văn hóa nghề nghiệp cho Học sinh, Sinh viên. Đứng trước thực trạng xã hội hiện nay, mặc dầu trong muôn vàn khó khăn của cuộc sống, mỗi một Giảng viên không phải bởi những “*giám sát*”, bởi những “*kiểm tra, kiểm soát*” mà với lương tâm nghề nghiệp, lòng tự trọng của mình, tự bản thân mỗi người cần thường xuyên trăn trở với những bài giảng lên lớp, những kiến thức cần truyền đạt về chuyên môn nghiệp vụ, về văn hóa nghề nghiệp.

Nên chăng, thành lập nhóm hoạt động chuyên đề về giáo dục Văn hóa nghề nghiệp của Khoa; cùng với Bộ phận Tư Vấn Hướng Nghiệp của Phòng Đào tạo, Phòng Thanh tra Giáo dục và Công tác Sinh viên, phối hợp thực hiện đồng bộ hoạt động giáo dục hướng nghiệp trước, trong và sau quá trình đào tạo. Tư vấn, định hướng, chọn nghề phù hợp (đầu vào trước đào tạo); tiếp tục thực hiện giáo dục hướng nghiệp trong đào tạo và giáo dục hướng nghiệp sau đào tạo (khi sinh viên chuẩn bị tốt nghiệp, thực tập sản xuất và sinh viên đã tốt nghiệp).

Khoa cần thiết có thông tin về sinh viên không những trước, trong mà cả sau khi đào tạo; thống kê những sinh viên tốt nghiệp đã có việc làm, chưa có việc làm ; mỗi Khoa nghề nên có sổ theo dõi, tiếp cận, liên lạc và thống kê mỗi lớp, mỗi khóa học, kể cả khi sinh viên đã tốt nghiệp... Từ đó, hỗ trợ cho giáo dục hướng nghiệp và định hướng đào tạo nghề trong trường CDKT Lý Tự Trọng ; giúp Học sinh, Sinh viên ở đầu vào trả lời chính xác câu hỏi:

“*Vì sao tôi chọn trường CDKT Lý Tự Trọng?*” ;

“*Vì sao tôi chọn Nghề Điện - Điện tử?*”;

“*Những điều cần thiết về **kỹ năng nghề, văn hóa nghề** khi học nghề Điện - Điện tử là gì?*”...

Giáo dục văn hóa nghề nghiệp không phải chủ yếu tập trung khâu quản lý sản phẩm giáo dục trong quá trình đào tạo mà còn phải tư vấn cho sản phẩm đầu ra như chú trọng về “Luật lao động”, tư vấn pháp luật về “ Sở hữu trí tuệ, các giải pháp hữu ích, sáng tạo...”. Khoa Điện - Điện tử đã có những Giảng viên từng tham gia cùng các Doanh nghiệp phỏng vấn tuyển chọn nhân viên cho biết, thông thường trong các tiêu chí tuyển chọn, ngoài kỹ năng nghề còn có các tiêu chí về văn hóa nghề nghiệp. Theo khảo sát thực tế tại các doanh nghiệp; Học sinh, Sinh viên của trường CDKT Lý Tự Trọng ít khi bị phàn nàn về kỹ năng nghề mà đa số phàn nàn về tác phong công nghiệp....

Vì tầm quan trọng về sự tác động của văn hóa nghề nghiệp đến người dạy, người học, người lao động, người quản lý điều hành và cả vấn đề về kinh tế - xã hội, Khoa Điện - Điện tử nói riêng và trường CDKT Lý Tự Trọng nói chung, không chỉ thực hiện đào tạo ở học phần **Kỹ năng giao tiếp** mà mạnh dạn phát triển hình thành học phần **Văn hóa nghề nghiệp** đảm bảo 6 tiêu chí về văn hóa nghề nghiệp.

Trong mặt trận “ dạy” và “ học” với bối cảnh khó khăn hiện nay đã tác động không ít đến một số Giảng viên và đã có những lúc :

“ Cái bực giảng không cao nhưng đã có một đôi người vấp té

Viên phấn của lòng mình không giữ nổi trên tay

Buông thả đấy rồi; những ngón loay hoay

Sẽ mỗi mòn đi và rơi rụng

Như người lính không tự mình cầm súng
Vách chiến hào đâu dễ ẩm lưng ai ”

Nhưng với lương tâm của mình, làm sao người thầy giáo không là những con người trì trệ, hằng ngày lập đi lập lại những mối tương quan quen thuộc để rồi tạo ra những sản phẩm “làng nhàng” không tẻ lăm mà cũng chả có gì đáng kể, tạo ra những sản phẩm “ gọi là” cho có mặt với đời, cho “tròn nhiệm vụ”...Không phải thế, công việc của người thầy là âm thầm, bền bỉ dựng xây những viên gạch bền vững, không hào nhoáng nhưng đáng tin cậy. Muốn dựng xây những viên gạch bền vững thì mỗi một người thầy giáo phải cảm nhận sâu sắc về tầm quan trọng và ý nghĩa to lớn của văn hóa nghề nghiệp.

Trong quá trình đào tạo, không chỉ sản xuất ra các sản phẩm lao động mà còn sản xuất ra kiến thức lao động, tích lũy những kinh nghiệm trong lao động; đòi hỏi cần thiết những nguyên tắc đạo đức nghề nghiệp, tuân thủ những chuẩn mực trong quan hệ lao động với cấp trên, cấp dưới và những bạn bè đồng nghiệp; đòi hỏi gìn giữ sự đoàn kết, gắn bó trong tập thể, đặt lợi ích tập thể lên trên lợi ích cá nhân [3].

Trong công cuộc “Đổi mới căn bản và toàn diện”, bao gồm cả đổi mới đào tạo nghề, với những hạn chế của tình hình dạy nghề hiện nay, cùng với những cơ hội và thách thức ; Khoa Điện - Điện tử kết hợp nhà trường triển khai một cách mạnh mẽ, đồng bộ các xu hướng đổi mới giáo dục nghề nghiệp; kết hợp nhà trường và doanh nghiệp; đào tạo văn hóa nghề nghiệp, nhân cách người làm nghề, đáp ứng nhu cầu, yêu cầu của xã hội.

Thầy và trò Khoa Điện - Điện tử cùng đồng tâm hiệp lực, là những lao động có văn hóa nghề nghiệp; là những người làm việc có kỷ luật, có sáng tạo, làm việc có hiệu quả, có chất lượng với năng suất lao động cao, có hành vi ứng xử có văn hóa đối với ngành nghề; biết sống một cuộc đời có ý nghĩa, có văn hóa; không phải sống cuộc đời trong vô cảm, vô tình, vô tâm, vô ơn và vô nghĩa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. PGS .TS Nguyễn Minh Đường- Phan Văn Kha. *Đào tạo nhân lực đáp ứng yêu cầu CNH-HĐH trong điều kiện kinh tế thị trường, toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội. Năm 2006
2. TS. Bùi Văn Hưng. *Quản lý giáo dục hướng nghiệp ở các trường dạy nghề trong bối cảnh mới*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội. Năm 2014
3. Đặng Cảnh Khanh. *Văn hóa nghề và nâng cao văn hóa nghề cho thanh thiếu niên hiện nay*. Năm 2010
4. TS. Phan Long. *Văn hóa nghề dưới góc độ đào tạo nghề*. Đại học Sư Phạm Kỹ Thuật Thủ Đức. Năm 2014
5. Phạm Xuân Nam. *Sự đa dạng văn hóa và đối thoại giữa các nền văn hóa - Một góc nhìn từ Việt Nam*. Nxb Khoa học xã hội. Năm 2008
6. PGS .TS Mạc Văn Trang . *Suy nghĩ tản mạn về văn hóa* . Hội thảo khoa học: “Văn hóa, Giáo dục và phát triển Nhân cách người Việt Nam”. Năm 2014

**KỶ NIỆM NGÀY KHAI GIẢNG ĐẦU TIÊN CỦA TRƯỜNG DNTH LÝ TỰ TRỌNG
(20/11/1986)**